

PREMIA BOHEMICA

Urs Heftrich

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Heftrich, Urs

Urs Heftrich : Premia Bohemica / autoři textů Michael Špirit, Urs Heftrich, Tomáš Kubíček. -- 1. vydání. -- V Brně : Moravská zemská knihovna, 2018. -- 66 stran

ISBN 978-80-7051-244-9 (brožováno)

[80(=16)+908(4)]-051 * 06.05-051 * (430) * (062.552) * 012

- Heftrich, Urs, 1961-

- slavisté -- Německo -- 20.-21. století

- nositelé cen a vyznamenání

- sborníky

- personální bibliografie

80 - Filologie [11]

01 - Bibliografie. Katalogy [12]

© Moravská zemská knihovna v Brně, 2018

ISBN 978-80-7051-244-9

Premia Bohemica

Moravská zemská knihovna v Brně na základě pověření ministra kultury České republiky uděluje od roku 2017 cenu Premia Bohemica. Cena je určena zahraničnímu bohemistovi nebo překladateli, který se ve své zemi zasloužil ve výrazné míře o propagaci české literatury.

Do roku 2001 cenu udělovala Nadace Český literární fond, v letech 2002–2011 Obec spisovatelů (za podpory NČLF). S podporou Obce spisovatelů ji nyní uděluje Moravská zemská knihovna. Laureát je vyhlášen vždy v průběhu bohemistického semináře, který organizuje každoročně rovněž MZK. V roce 2017 tak byla cena udělena v Českých Budějovicích a společně s ředitelem Moravské zemské knihovny prof. Tomášem Kubíčkem ji předal děkan Filozofické fakulty Jihočeské univerzity prof. Vladimír Papoušek a ředitel tamější katedry bohemistiky prof. Michal Bauer.

O udělení ceny rozhoduje komise složená z předních literárních vědců z univerzitních i akademických pracovišť v České republice a z dřívějších laureátů ceny. V minulosti cenu získali například Susanna Rothová (1993), Oleg Malevič (1998), Christa Rothmeierová (1999), Reiner Kunze (2004), István Vörös (2005), Edgar de Bruin (2008) či naposledy Andrzej Czcibor-Piotrowski (2011).

Obnovením udílení ceny Premia Bohemica vyjadřuje Ministerstvo kultury úctu k práci zahraničních bohemistů a překladatelů, kteří pomáhají šířit prostřednictvím české literatury povědomí o české kultuře a společnosti, a upevňují tak pozici České republiky ve světě.

Urs Heftrich

11. červenec 1961, Freiburg im Breisgau

Zaměstnání

2015– stále místopředseda „Heidelberger Forum Edition“; vědecká a kulturní iniciativa tří významných subjektů akademického života v Heidelbergu – Univerzity v Heidelbergu, Akademie věd a Vysoké školy judaistických studií. Jejím cílem je koordinovat badatelské a ediční projekty a představit je široké veřejnosti

2012–2013 člen rady pro výzkum projektu „Cultural Dynamics in Globalised Worlds“, Heidelberg, který se orientoval na problémy kulturní identity, sociální a náboženské konflikty a transkulturní procesy

- 2011–2013 studentský děkan na Fakultě moderních jazyků Univerzity v Heidelbergu
- 2001– stále profesor slovanských literatur na Univerzitě v Heidelbergu
- 1998–2001 docent slovanských literatur na Univerzitě v Trieru
- 1995–1998 odborný asistent pro slovanské literatury na Univerzitě v Bonnu
- 1994–1995 Univerzita v Bonnu, lektor slovanských literatur
- 1990–1994 Univerzita v Heidelbergu, lektor českého jazyka

Vzdělání a akademická kvalifikace

- 1992 Ph.D. v oboru slavistika, germanistika a filozofie na Univerzitě v Heidelbergu
- 1983–1992 studia slavistiky, germanistiky a filozofie na Univerzitě v Heidelbergu

Ocenění

- 2017 Premia Bohemica za mimořádný přínos české literatuře v zahraničí
- 2016 pamětní medaile Karla Čapka za dlouholetou aktivitu ve prospěch šíření demokratického a humanistického odkazu Josefa Čapka, za vynikající překlady a propagaci české literatury

2014 překladaatel měsíce října v projektu Transstar Europa (evropský projekt na podporu překlada a literární činnosti, který chce upevnit vazby mezi evropskými jazyky a kulturami)

Členství

Collegium Carolinum

Deutscher Hochschulverband

Deutscher Slavistenverband

Ost-West-ClubHeidelberg (Initiative für Zusammenarbeit mit Osteuropa)

Členství v porotách

2016 člen poroty Drážďanské ceny lyriky

2016 člen poroty Ceny Susanny Roth

2010 člen poroty Drážďanské ceny lyriky

2008 člen poroty Drážďanské ceny lyriky

2006 člen poroty Drážďanské ceny lyriky

Laudatio pro Urse Heftricha

Pro průměrně oduševnělého Čecha je celkem samozřejmé, řekne-li se, že naše literatura je součástí evropské kultury. Ve skutečnosti to ale tak samozřejmé není. Stačí překročit hranice našeho státu a během doby, kterou v cizině strávíme, zkusme navštěvovat tamější knihkupectví, výstavní galerie a divadla, nebo systematicky sledovat místní tisk. Hned zjistíme, že umělecké hodnoty, které nás od dětství nebo mládí utvářely v našem domácím prostředí, jsou v konfrontaci s bohatstvím jiných evropských kultur prakticky neznámé. Do obecnějšího povědomí tamního obcenstva jim může pomoci jen nějaká politická katastrofa, jakou bylo třeba v srpnu 1968 potlačení pražského jara vojenskou invazí – anebo jednotlivci, které česká kultura poutá z jemnějších důvodů.

Násilné nebo převratné události snad umějí v jiné zemi vyvolat vzedmutou vlnu čtenářské či divácké solidarity. Na ni pak zájmem o umělecké počiny daného národa reagují nakladatelé či jiní organizátoři kulturního života. Jenže po jistém čase takový zájem uvadá, hrozné věci se dějí všude na světě, o pozornost v jinojazyčném prostředí se zas hlásí jiná kultura. Jediné, co zbývá společenství, jehož konjunktura v cizím prostředí uplynula, jsou už zmínění jednotlivci a jejich, jak řečeno, jemnější důvody.

U Urse Heftricha, jenž je dnes vyznamenáván cenou Premia Bohemica, těmito důvody zájmu o naši kulturu nebylo a není nic jiného než naléhavost uměleckého výrazu a přesnost myšlenky psané v českém jazyce. Význam takového konstatování, které vypadá na první pohled banálně, vynikne, uvědomíme-li si, že hodnoty našeho písemnictví vstupovaly a vstupují do laureátova zorného pole spolu s bohatstvím jiných kultur, jejichž šíře je vedle české literatury nesrovnatelná. Urs Heftrich vystudoval na heidelberské univerzitě slavistiku, germanistiku a filozofii a v jeho bibliografii nalezneme práce o Nietzsche, Thomasi Mannovi, Gogolovi nebo Mandelštamovi. Jinými slovy: zájem o dílo Karla Čapka, F. X. Šaldy, Ladislava Klímy, Jiřího Weila nebo Jana Čepa je u něho zakalen srovnáváním s významnými spisy literatury světové.

Tento zájem je u Urse Heftricha třeba ocenit tím spíš, že nevyplývá ze starosti o vlastní obživu, není reakcí na vypisované grantové soutěže, není takříkajíc pracovní povinností. Na univerzitách v Bonnu a v Trevíru, kde působil, než byl jmenován profesorem slovanských literatur v Heidelbergu, přednášel a přednáší vedle české literatury především o ruském a polském písemnictví, resp. o tématech srovnávacích. Jeho knižní překlady Zahradníčkových *Jeřábů*, Holanovy lyriky z třicátých a čtyřicátých let nebo *Básní z koncentračního tábora* od Josefa Čapka jsou projevem

bytostného vnitřního zaujetí pro určitý typ reflexivní nebo metafyzické poezie. Ta pro překladatele není jen výzvou co do tvorby smyslu, nýbrž je též nezměrným úkolem spisovatelským, neboť při přetlumočení je třeba zachovávat zvukové prostředky pravidelného verše, jako je rytmus a rým.

Urs Heftrich ale do němčiny překládá skvěle i poezii odlišné substance a tvaru, jak ukázal třeba v antologii české lyriky od třicátých let 20. století do současnosti s názvem *Jeskyněmi slovníku* (Höhlen tief im Wörterbuch, 2006). Pro antologii přeložil mj. verše autorů tak odlišných poetik, jako je Jiří Orten, Ladislav Dvořák, Jiří Kolář, Jan Zábrana, Josef Topol, Oldřich Mikulášek, Ivan Diviš, Petr Kabeš, Ivan M. Jirous, Zbyněk Hejda, Andrej Stankovič nebo J. H. Krchovský.

Ve chvíli, kdy kniha *Jeskyněmi slovníku* vyšla, pracoval Urs Heftrich už na projektu, který má německému čtenáři zpřístupnit prakticky celé dílo velkého českého básníka. Od roku 2003 spoluvydává dvoj-
jazyčné, česko-německé *Sebrané spisy Vladimíra Holana* (Gesammelte Werke). Znamená to pro něj výdej nezměřitelné odborné a organizační energie, kterou představují úkoly v několika směrech: Jednak jsou to překlady sbírek s formálně nejobtížnějšími vázanými verši. Dále je to spolupráce na původním literárněhistorickém komentáři jednotlivých Holanových knih, neboť básníkovy spisy vydané v češtině žádný komentář dosud nemají. Za třetí jde o psaní interpre-

tujících doslovů; v dosud pěti vydaných svazcích se z Heftrichových statí rýsuje vlastně nová holanovská monografie. V pořadí čtvrtým úkolem je redigování překladů jiných původců, které lze co do vynaloženého úsilí v řadě případů postavit naroveň novému přetlumočení. S tím dále souvisí výchova mladých překladatelů, neboť angažovat pro dlouhodobý záměr už zavedená jména je takřka nemožné. V neposlední řadě zajišťuje Urs Heftrich Holanovy spisy organizačně.

Je to vyčerpávající činnost, obnáší psaní nesčíslných charakteristik *Sebraných spisů*, žádostí o dotace a průběžná shrnutí běžícího podniku. Je neviditelnou, jakoby samozřejmou, ale ve skutečnosti nesmírně obětavou prací, bez níž by celá věc vůbec nebyla možná. Výsledkem takového osobního napření Urse Heftricha je, že v obrovském německém jazykovém prostoru bude k dispozici takřka kompletní dílo českého básníka v zrcadlovém vydání, s obsáhlými komentáři a s výkladovými studiemi. S takovými parametry mnoho neněmeckých autorů vydáno není.

Cena Premia Bohemica je udělována za zásluhy o českou literaturu v zahraničí, a ty jsou v případě dnešního laureáta olbřímí. Bylo by ale nespravedlivé, kdyby zůstalo opomenuto, že bádání Urse Heftricha podstatně obohacuje i prostředí, z něhož jeho výzkumy vzešly, tj. literární život v Čechách. Heftrichovy interpretace děl jako *Noc s Hamletem*, *Příliš hlučná*

samota nebo *Život s hvězdou*, publikované v češtině, nápaditě pojmenovávají významy, které domácí kritika dosud neviděla a které představují dotyčná díla v nečekaných souvislostech.

Pokud by se měl přínos vyznamenávaného laureáta vyjádřit nakonec jednou větou, pak by měla znít takto: nápaditá, precizní a obětavá práce Urse Heftricha ukazuje českou literaturu vsutku jako jedinečnou součást evropské kultury.

Michael Špirit, Praha 3. 7. 2017

Překládání jako útěcha a inspirace: **Jan Zábřana a Osip Mandelštam**

Urs Heftrich

Na jaře 2013 jsme s manželkou v Petěrburgu viděli naposledy tehdy už těžce nemocného Olega Maleviče. Už nemohl bydlet sám, navštívili jsme ho u jeho syna Michaila. Starý pán nás přijal vleže. Působil velmi křehce. Nicméně měl velkou radost z prvního svazku naší česko-německé edice Vladimíra Holana, který jsem mu přinesl, a dvě hodiny s námi živě hovořil o české literatuře. Rozloučili jsme se, zavřeli za sebou dveře do pokoje chorého, a syn nás už chtěl vyprovodit. V tu chvíli se dveře za námi zase tiše otevřely a v nich stál Oleg Malevič v pyžamu a kostkovaných hnědých papučích. Narazil totiž v tom Holanovi na české slovo, které neznal, a to mu nedalo pokoj. Prostě musel vstát a přijít tomu slovu na kloub! Tehdy jsem si pomyslel: to je překladatel! Několik týdnů potom přišla zpráva o jeho úmrtí.

Tuto přednášku bych chtěl věnovat památce Olega Maleviče, a to nejen proto, že byl skvělý překladatel a nositel ceny Premia Bohemica. Jeho život má totiž řadu styčných bodů s tématem mé přednášky. Oba jeho rodiče byli krutě pronásledováni stalinistickým režimem (otce mu zabili). Jako syn údajných „nepřátel

lidu“ čelil značným překážkám ve své touze po vzdělání, přesto se nakonec stal čelným zprostředkovatelem mezi českou a ruskou kulturou. Svými překlady a eseji houževnatě prosazoval autory, kteří se netěšili přízni režimu. A překládání těchto spřízněných autorů, z nichž někteří sami byli vystaveni politické brutalitě své doby, mu jistě v jeho složitém životě bylo útěchou a inspirací.

Tím se dostáváme k vlastnímu tématu: vztahu mezi Janem Zábranou a Osipem Mandelštamem.

4. června 1931, přesně v den, kdy Jan Zábrana spatřil světlo světa, dokončil Mandelštam svou báseň „Moskevská půlnoc“ (Полночь в Москве), v níž ostře kritizoval marginalizaci ze strany Stalinova režimu: „Už byste měli vědět, že i já jsem současník.“ Jan Zábrana tuto báseň později sám převeďl z ruštiny do češtiny a pečlivě ji datoval: „Květen – 4. červen 1931“. Že by mu koincidence dat nebyla nápadná? Rozhodně byla! V Zábranově deníku čteme: „Mandelštamova báseň ‚Polnoč v Moskvě. Roskošno budijskoje leto...‘ je napsána v den, kdy jsem se narodil – 4. června 1931.“ Jakkoli je tato shoda náhodná – Zábrana jí očividně přikládal velký symbolický význam, vnímal ji jako identifikační znamení.

Stalinský teror udělal Mandelštamovi ze života, zejména v jeho posledních deseti letech, peklo a nakonec jej o život připravil. Zábranův případ je méně tragický, ale v určitém smyslu více deprimující. Jeho

sice teror nestál život, nakapal mu však do něho žluči, a to zcela zásadně. Oba Zábranovi rodiče byli kvůli údajné velezradě odsouzeni k dlouholetým trestům odnětí svobody, jemu pak zabránili studovat klasickou filologii a brzy ho vyhnali i z teologické fakulty, na niž se na nějakou dobu uchýlil. Básník tak získal „pocit predeterminovanosti, zákeřné osudovosti“ (Jonathan Bolton), který jako by ovládal jeho život. Nadto zřejmě Zábrana trpěl jistým druhem *survivor's guilt*. Zavrhl myšlenku na emigraci, protože se mu zdálo, že tvář v tvář nepoměrně většímu utrpení svých rodičů nemá právo na život, který by byl utrpení ušetřen.

Zábranova situace se zlepšila, když v polovině 50. let dostal možnost vydělávat si jako překladatel – což bylo ve stalinistickém Československu typické náhradní zaměstnání pro autory, jejichž vlastní tvorba neměla žádnou naději na uveřejnění. Stejně jako před ním Mandelštam, Pasternak nebo Cvetajevová proto Zábrana považoval překládání spíše za dřinu, která stojí mnoho sil a odvádí ho od vlastní důležité práce. Nicméně také jej inspirovalo. Chtěl bych to zde doložit na Zábranových převodech Mandelštamových textů, speciálně na příkladu básně, kterou nejen převedl do češtiny, ale vpravil ji i do jednoho ze svých vlastních textů.

Jako překladatel z ruštiny měl Zábrana vyhraněný smysl pro literární kvalitu, smysl, který ovšem nebyl zcela prost politicko-morálních úvah. Čistě estetický

soud je – pokud něco takového vůbec existuje mimo německý idealismus – zřejmě privilegium, jemuž je možno se oddávat pouze z historického odstupu nebo v historicky neškodné době. Překládání autorů jako Babel, Platonov, Cvetajevová, Mandelštam a Bunin bylo pro Zábranu v pustině literatury řízené komunistickou stranou vědomým aktem subtilního odboje a morální hygieny. Zákaz některého autora sovětskou cenzurou pro něj představoval v podstatě certifikát literární kvality: Brodskij, Maximov, Solženicyn, Pasternak a Mandelštam tvořili galerii takových vyobcovaných autorů vynikající kvality. Už jen otázka, zda některý sovětský současný básník znal memoáry Naděždy Mandelštamové, mu sloužila jako lakmusový papírek, zda jde o věrohodného autora (v daném případě to byl Andrej Vozněsenski, kdo neobstál; při této příležitosti Zábrana hned také označuje dvojici Vozněsenski & Jevtušenko za „jedn[u] prdel o dvou půlkách“).

Hořké vnímání vlastní marginalizace, snaha, aby jej uznali jako současníka – to jsou nepochybně zkušenosti, které má Zábrana společné s Mandelštamem. Memoáry Naděždy Mandelštamové u něho vyvolávají pocit ztotožnění, který hraničí téměř se zjevením: „přes všechnu hrůznost je mi s ní chtě nechtě útulno jako ve vlastní kůži a vlastním životě, ano, takové byly premisy života mých mladých let, to vše je mi blízké, pochopitelné, moje. To byli lidé žijící ve stejné situaci

a myslící stejně jako já. Moji *reální* současníci, spolu-prožívači mého života jsou daleko, jsou pryč.“ A ptá se: „Není pro spisovatele zoufalá vyhlídka, že jeho současníci, jediní lidé, které zná, na kterých mu může záležet, kterých se může toužit dotknout – že jeho současníci ho nikdy nebudou číst? Nebudou moci číst? Protože v zemi, kde žije, nebude za svého života vydán.“ Mandelštamovu báseň „Ne, nikdy nikomu jsem současníkem nebyl“ (Нет, никогда, ничей я не был современник) z roku 1924 Zábrana nejenže převedl do češtiny, ještě ji přitom hned polemicky přiostržil. Kde u Mandelštama stojí: „Ne, nikdy nikomu jsem současníkem nebyl, taková čest mi nepřísluší“ (Нет, никогда, ничей я не был современник, / Мне не с руки почёт такой), formuluje Zábrana ještě daleko vzdorněji: „Ne, nikdy nikomu jsem současníkem nebyl, takový titul by mě *urazil*.“

Právě bolest z vlastní izolace tedy způsobuje, že se Mandelštam stává Zábranovi identifikační postavou. Básník, který přišel o život v sibiřských mrazech, se mu stává partnerem pro dialog „nadčasově“ vedený, je to jeho *sobesedník*, o jakém se píše už v Mandelštamově raném eseji O собеседнике. Někoho takového hledala i jeho akméistická přítelkyně Anna Achmatovová ve svých „Rozhovorech s mrtvými“, které v době, kdy ji stalinský režim odsouval na okraj, vedla s dalšími oběťmi politického teroru (od Danteho přes Gumiljova až k samotnému Mandelštamovi).

Tento rozhovor vedl Zábřana především při překládání a psaní deníku. Naproti tomu v Zábřanově vlastní lyrice budeme výslovné odkazy na Mandelštama hledat marně – kromě jediné výjimky, které se zanedlouho budeme podrobně věnovat. Jeseninovi a Pasternakovi, dvěma velkým idolům svého mládí, vzdával Zábřana ve svých básních hold zřetelně častěji. Totéž platí o Puškinovi; v ruském umění, kromě literatury, ostatně i o Marku Chagalovi. Mandelštamovi se naproti tomu v Zábřanově básnickém díle statisticky dostává stejného významu jako Achmatovové, Dostojevskému, Gogolovi, Gorkému, Lermontovovi nebo Cvetajevové: všichni jsou výslovně zmíněni pouze jednou.

Takovéto výčty však nemají pro souvislosti, jak se jim věnujeme v humanitních vědách, téměř žádnou výpovědní hodnotu. V Mandelštamově a Zábřanově případě jen potvrzují to, že statistika je příliš tupým nástrojem, než aby dokázala poměřit vztah mezi těmi dvěma. Nedokáže například zachytit nápadné styčné body v poetice Mandelštama a Zábřany.

Zábřanova básnická cesta nejprve sledovala linii, kterou vytyčili přibližně tři lidé: Lermontov, Jesenin a Pasternak. V 50. letech se však přiklonil k strohé poetice Skupiny 42, jejíž vedoucí autoři si vědomě zvolili jako téma každodenní život ve městě. Zřeknout se veškeré „uspávající harmonizace“ (Přemysl Blažíček), přiznat se k disharmonii a střízlivosti, s čímž souvisí i to,

že je pro prostor básně nutno získat neučesané, autenticky mluvené slovo, především však vyloučit metafyzické dimenze ve prospěch konkrétních věcí, Tady a Ted' – to všechno jsou typické znaky Skupiny 42.

Nebudeme muset dlouho pátrat a právě takové znaky najdeme v manifestech nebo textech akméismu. Musíme být samozřejmě opatrní, pokoušíme-li se literární aktivity pestré petěrburgské bohémy v předvečer první světové války srovnávat s literaturou, která se formovala uprostřed druhé světové války v Praze po atentátu na Heydricha. Ruští akméisté a česká Skupina 42 vznikli v prostředí, které je těžko srovnávat, odlišným způsobem se vyhraňovali, měli jiné cíle. A přece se ty dvě básnické školy v tolika věcech shodovaly, že ani nepřekvapí, kolik společného měl Zábřana, který vyšel ze Skupiny 42, s Mandelštamovou poetikou.

Podívejme se např. na témata, která mladého Mandelštama tak fascinovala, že je zpracoval v básních svého prvního svazku lyriky *Kámen* (Камень, 1913): tenis, fotbal, služebnictvo, kočí, vrátní, kino, americký bar, turistika a zmrzlina. A vedle toho si vybavme, která témata použil už ne tak mladý Jan Zábřana v cyklu básní *Stránky z deníku* (1968): dostihy, fotbal, plavčík, páskové, kadeřníci, vesnický cirkus, taneční parket, rekreační chaty a gabardén. Takovéto zdánlivě triviální předměty Zábřana neustále spojuje s klasickými jmény a látkami. Třeba se u něho na cestu z řeznictví k autu

vydává „houf SS-Argonautů“, u odvodu se z mladých mužů stanou „Mladí Ovidiové“, z rekreačních chat pro důchodce se „stanou kulisy do dramát / – tak vhodné jako Elsinor“. Toto propojování všednosti s vysokou kulturou je však postup, který patří k vůbec nejmarkantnějším znakům Mandelštamovy metody!

I zde se ovšem musíme vyvarovat toho, že bychom z analogického literárního postupu usuzovali na identickou intenci. U Mandelštama mohou klasické reminiscence vpravené do banální přítomnosti sloužit nejrůznějším účelům; jejich spektrum sahá od patosu až k travestii. Naproti tomu u Zábrany pole prakticky plně opanovala ironie, která se může vystupňovat k sarkasmu.

Ještě další věc mají český a ruský básník společnou – a je o to nápadnější, že se protíví zásadám Skupiny 42, zato je však v souladu s praxí akméistů. Zábrana své momentky z totalitní všednosti vyjadřuje vesměs přísně vázanou formou. Ano, volí dokonce jednu z nejpřísnějších forem, jaké nám vůbec tradice může nabídnout: sonet. Sonet ovšem právě kvůli svému vysoce artifičnímu tvaru a vybranému rodu kmenu, sahajícímu až k Petrarkovi, vybízí k parodistickému popichování. Pokud Zábrana takovouto vytříbenou formu naplní banálním obsahem, dosáhne podobně vybičovaného kontrastu mezi formou a obsahem, jako to činí parodie. Zábrana tím však sleduje naprosto odlišný cíl.

Básnická forma, k níž se uchyluje, se v české literatuře naposledy uplatnila u následovníků dekadence a symbolismu, v katolické lyrice Jana Zahradníčka nebo v *poésie pure* Vladimíra Holana. Kdo se tedy podobně jako Zábrana v polovině 50. let, kdy vrcholí československý stalinismus, pouští do cyklu sonetů, signalizuje už jen volbou této formy svou *distanci*. Jako by chtěl Zábrana ukázat, že básník, který ovládá své řemeslo, dokáže i do ponuré všednosti Gottwaldova režimu vnést jiskru. Nic mu přitom není vzdálenějšího než přikrašlovat realitu. Způsob, jakým pozvedá k pointě či antiklimaxu všechnu tu prolhanost, otupělost, bezvýchodnost, kterou prožívá jako každodenní rutinu, připomíná vzdáleně baroko, jehož autoři se přece také vyznali v tom, jak vypilovat vanitas (až po smrt a tlení) do formy sonetu a dopřát jí vysoký lesk v concettu. Zábrana měl dar ze všeobecného marasmu vyvzdorovat umění, a to se u něho spojovalo s posměšnou lehkostí, kterou jako by čerpal spíše z jiného zdroje: z Puškinova *Evžena Oněgina*, který rovněž originálním způsobem oživil schéma sonetu.

Kdo však rozhodně *neslouží* jako vzor pro Zábranovu slabost pro sonet, je Mandelštam. Byl akméistou, jemuž na sonetu – přestože obdivoval mistry této formy, od Petrarky přes Shakespeara po Anněnského – nikdy moc nezáleželo. Možná se mu zdálo, že je z něj přece jen příliš cítit symbolismus. Na druhé straně měl sklon věnovat se velkým lidským tématům s hravou,

ironickou lehkostí. Zde Mandelštam, paradoxně právě ve fázi své vlastní izolace a narůstajícího existenčního ohrožení, předává Zábranovi něco, co daleko přesahuje otázky čistě estetické formy. Nepřestává nás překvapovat, jak je Mandelštamova pozdní lyrika na mnoha místech přímo prostoupena zvláštní veselostí – ačkoli je mu jasné, že ho režim dříve či později zlikviduje. Vzorcem této poetické strategie je odstup od vlastního utrpení, jehož se dosáhne relativizováním; konkrétně řečeno, utrpení se zmenšuje do dětských rozměrů, označuje se jako infantilní. Třeba báseň ze 7. června 1931 líčí Mandelštamovo rozhodnutí založit své zoufalství *ad acta* těmito slovy: „Dost mračení! Pryč s papíry! A honem!“ (Довольно кукситься! Бумаги в стол засунем!) – jako by existenciální krize umlčeného básníka byla jen něco dětinského. Jako další příklad může posloužit báseň „Ó jak milujem pokrytectví“ (О, как мы любим лицемерить) z jara 1932. Dvanáctiverší tematizuje v první sloce lidskou pomíjivost, v druhé sloce osamělost lyrického Já:

О, как мы любим лицемерить
 И забываем без труда
 О том, что в детстве ближе к смерти,
 Чем в наши зрелые года.

Еще обиду тянет с блюда
 Невыспавшееся дитя,

А мне уж не на кого дуться,
И я один на всех путях.

Třetí sloka v leningradském vydání z roku 1972, které měl Zábrana k dispozici, schází:

Линяет зверь, играет рыба
В глубоком обмороке вод —
И не глядеть бы на изгибы
Людских страстей, людских забот.

Podobně jako většina sovětských čtenářů musel Zábrana báseň chápat jako osmiverší, a tak také převedl text do češtiny:

Ó jak milujem pokrytectví,
když zapomnět jsme uměli,
že smrti býváme blíž v dětství
než v létech, kdy jsme dospělí.

Ještě žal křivdy srká z misky
ospalé dítě, já však mám
dnes sotva důvod špulit pysky
a na všech cestách jsem tak sám.

Právě druhou sloku domnělého osmiverší Zábrana citoval ve svém vlastním básnickém holdu Mandelštamovi. Musel ji pochopit jako závěr Mandelštamovy

básně. Protože je to text, na který reagoval, ani zde Mandelštamově třetí sloce nevěnujeme pozornost.

Mandelštam jedná o dvou tématech, přesně je rozděljuje do dvou slok a obě jsou pro něho v květnu 1932 existenciální: strach ze smrti a izolace. Už v lednu 1931 pociťoval básník Petrohrad, své město, jako „rakev“, a v dubnu 1932, poté co byli všichni literáti povinně organizováni ve sloučeném Svazu sovětských spisovatelů, vzalo za své poslední tolerování nekonformních autorů, jako byl Mandelštam. Tento dvojí děs však z těch osmi veršů vyplývá vlastně jen nepřímo. Vyhržování smrtí se vtělilo do všeobecné sentence o smrtelnosti, a osamělost je romantizována takovým způsobem, že to připomíná Lermontova: „И я один на всех путях“, „a na všech cestách jsem tak sám“.

Jak se Mandelštamovi při líčení jeho tísnivé situace podařil takový *understatement*? Oba verše spojil něčím, co zároveň slouží jako relativizace obou jeho úzkostí – a tím spojovníkem je motiv dětství. V první sloce je strach ze smrti odmítnut jako sebeklam pomocí teze (která je vlastně paradoxní), že děti jsou smrti blíže než dospělí. V druhé, daleko osobnější sloce se Já srovnává se vzdorovitým dítětem, jemuž však schází protějšek, někdo, kdo by tento vzdor vůbec vnímal. Mandelštam zde nastoluje zvláštní sylogismus: 1. Kdybych byl dítě, spíše bych se musel obávat smrti; 2. Děti jsou náchylné ke vzdoru; 3. Nemohu být vzdorovitý, protože jsem sám. Logický závěr, že já nejsem dítě,

tedy se ještě nemusím obávat smrti, v básni už není. Mohl by také psychologicky vyústit do zoufalého poznání, že nahlédnutí vlastní opuštěnosti představuje jediné uklidnění strachu ze smrti.

Zábranova báseň má na první pohled jen velmi vzdálený vztah k Mandelštamově předloze – totiž ruský citát na závěr:

ZKRAT

Parkety v parcích, tolikrát
ty lampióny! A pak zkrat:
v moři tmy při něm uhoří
i električtí úhoři.

A tamty dívky už jsou v moci
mágů, co kouzlí v Medranu.
... S jinou v té neprůhledné noci.
Jako ve stanu.

A není žádné jiné teď
než tenkrát... Ty chceš odpověď?
Tvůj ne. Ne jejich. Vůbec ničí.

Toho, čím nejsem, čím se zdám,
když na všech cestách fičí
a na všech jsem tak sám.

*Еще обиду тянет с блюда
Невыспавшееся дитя,
А мне уж не на кого дуться,
И я один на всех путях. (OSIP MANDELŠTAM)*

Dovolují si citovat i svůj vlastní pokus o německý překlad sonetu:

KURZSCHLUSS

Parkett im Park, die Lampions an,
wie oft bereits! Der Kurzschluss dann:
im Meer der Nacht brennen Fanale,
sie brennen durch, die Zitteraale.

Die Mädchen dort sind in der Macht
von Magiern, wie im Medrano.
... Mit einer andern heute Nacht.
Im Zelt, da ist es so.

Keine, die anders wäre heut
als dazumal... Du willst Bescheid?
Ich bin nicht dein. Bin nirgendwessen.

Nur was ich nicht bin, was ich scheine,
wenn Wind pfeift auf den Wegen – dessen
bin ich, wo ich auch bin: alleine.

*An seinem Schälchen saugt da weinend
Das schläfrige, gekränkte Kind –
Und ich? Zum Trotzen hab ich keinen,
Ich bin allein, wo ich auch bin.*

(Osip Mandelštam, překlad Ralpa Dutliho)

Závěrečný verš Mandelštamova „osmiverší“, připomínající Lermontova, je zde v obou jazycích: v ruském originálu a nepatrně pozměněn v Zábranově překladu do češtiny, jako závěr vlastního dvanáctiverší. Tento verš je zřejmě zásadním momentem Zábranova rozhovoru s mrtvým Mandelštamem.

Zároveň je to očividně – vedle čtyřdobého jambu, který si shodně zvolili oba básníci – jediný spojovník těch dvou textů. Zábrana z předlohy nepřebírá ani motiv smrtelnosti, ani motiv dětství. Umístil závěrečný verš do zcela nového kontextu. Přesněji řečeno: text a pretext mají rozdílná východiska, ale sbíhají se do společného *conclusio* – dvě premisy nezávisle na sobě vedou k témuž závěru.

Výchozí situace v Zábranově sonetu: pravidelnou večerní taneční zábavu v parku přeruší zkrat ve vedení. Nepředvídaná tma jako by zvala k výměně erotických partnerů, je to situace, která vyvolává asociace magičnosti cirkusového stanu – což je svět, pro nějž Zábrana měl vždy slabost. Tento stav věcí nejprve zcela obecně zachycují obě čtyřverší. Na středové ose se pak báseň najednou stává osobní – je to vlastnost,

kteřou její struktura sdílí s Mandelštamovým „osmi-verším“. Lyrické Já prudce odmítá vlastnické nároky, které by vůči němu mohl uplatnit jeho protějšek či druzí, a to v trojčlenném klimaxu: „Tvůj ne. Ne jejich. Vůbec ničí.“ To, co následuje, je zásadní prohlášení nezávislosti na všem, co identitu Já ustavuje ve skutečnosti. Jediná sféra, jíž lze Já ontologicky přiřadit, je sféra zdání. Může nám to připomenout Nietzscheho, jak zvěstuje v *Radostné vědě*: „Čím je mi teď ‚zdání‘! Věřu nikoli protikladem jakési substance,“ a definuje: „Zdání je pro mě to, co vskutku působí a žije.“ Zábřany poslední verše obsahují nakonec přiznání k osamělosti, jaké ani nelze vyslovit romantičtější: „když na všech cestách fičí / a na všech jsem tak sám“. Obraz, který zde evokuje, by mohl nést název „Osamělý poutník v bouřlivé krajině“.

Zde se kruh uzavírá. Oba básníci, které stalinistický režim zatlačil na okraj, se snaží propůjčit své vynucené osamělosti smysl, pokoušejí se o to, aby se jejich izolace nějak „rýmovala“, a to doslovně. Mandelštam se nejprve jako k útěše uchyluje k paradoxní myšlenkové figurě, křehkému sylogismu, který má uchlácholit úzkosti vyvolané pomyšlením na smrt a opuštěnost, a pak nakonec, velmi jemně, dává zaznít možnosti přeznačit osamělost v romantické manýře. Toto přehodnocení Zábřana také použije, a ještě je zesílí. Romantická *splendid isolation* se mu stane hrdým osudem, který si sám vyvolil, prohlášením nezávislosti umělce.

Nedejme se však mýlit! Zábrana v jiné básni sám vyložil, jak je taková *splendid isolation* překerní, jak málo je použitelná jako trvalé útočiště pro duši. Sonet nese titul „*Splendid isolation destroyed*“.

Překlad z němčiny: Monika Žárská

Životní dráha prof. dr. Urse Heftricha je spojena se slavistikou. Tu vystudoval v letech 1983–1992 společně s germanistikou a filozofií na univerzitě v Heidelbergu, kde také v roce 1993 obhájil doktorskou práci *Otokar Březina – k recepci Schopenhauera a Nietzscheho v českém symbolismu*. Jejím tématem byl vliv čtení obou myslitelů na českého básníka.

Svou vysokoškolskou dráhu zahájil na heidelberské univerzitě jako lektor češtiny, na univerzitě v Bonnu byl v letech 1994–1999 asistentem literárněvědného oddělení ústavu slavistiky, poté působil jako profesor slavistiky na univerzitě v Trevíru (Trier) a v roce 2001 se vrátil na rodnou heidelberskou univerzitu, kde se stal vedoucím ústavu slovanských literatur. Podílí se na organizaci výzkumných úkolů a věnuje se pedagogické a vědecké činnosti.

Po dokončení studií sledoval soustavně překlady české literatury do němčiny a recenze takových děl publikoval v literární rubrice deníků *Frankfurter Allgemeine Zeitung* a *Neue Zürcher Zeitung*. Věnoval se rovněž překládání moderní české poezie. Připravil k vydání sbírku Jana Zahradníčka *Jeřáby* (2001), antologii básníků 20. století *Jeskyněmi slovníku* (2006) nebo sbírku Josefa Čapka *Básně z koncentračního tábora* (2015). Spolu s Michaelem Špiritem je edito-

rem souborného německého vydání spisů Vladimíra Holana, jehož šest básnických sbírek také přeložil. Pro německé vydání připravil rovněž soubor próz Jana Čepa (2000), se svou ženou Bettinou Kaibachovou připravil k vydání povídky Jiřího Weila (2008).

Jeho studie o české literatuře se zabývají souvislostmi mezi dílem Friedricha Nietzscheho a dílem T. G. Masaryka, O. Březiny nebo F. X. Šaldy. Svou pozornost zaměřil také na české katolické básníky a představitele moderní české poezie 20. století. Česky vyšla jeho monografie *Nietzsche v Čechách* (1999) a studie o genocidě Romů v české literatuře *Smutek na vedlejší koleji* (2009). Kromě české literatury věnoval Urs Heftrich své odborné zájmy také ruské literatuře.

Bibliografický přehled bohemikální tvorby Urse Heftricha třídí publikované práce do skupin:

- *Edice děl českých spisovatelů*
- *Studie o české literatuře*
- *Překlady českých básní a prózy*
- *Rozhovory*

Některé základní skupiny jsou ještě dále tříděny na samostatně vydané monografické práce, studie v časopisech a sbornících a práce publikované v denním tisku. V jednotlivých oddílech jsou práce uspořádány chronologicky.

ČEP, Jan

Der Mensch auf der Landstraße: Erzählungen.

Ausgewählt von Urs Heftrich. Übersetzt von Hanna und Peter Demetz und Bettina Kaibach. Mit einem Nachwort von Bettina Kaibach.

Stuttgart; München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2000. 310 s. (Tschechische Bibliothek.) ISBN 3-421-05246-8.

Ref.: *Neue Zürcher Zeitung*. 5. 6. 2003; *Prager Zeitung*. 2. 10. 2003, **12**(40): 22. ISSN 1211-6998; *Frankfurter Rundschau*. 23. 12. 2003; *Maria Einsiedeln*. 2003, (6); *Sax: das Dresdner Stadtmagazin*. 2003, April; *Die Tagespost*. 10. 4. 2004; *Buchreport: aktuelle Ostinformation*. 2004, (3-4). ISSN 1615-0732.

WEIL, Jiří

Leben mit dem Stern: Roman. [Život s hvězdou.]

Aus dem Tschechischen von Gustav Just: mit „Klagegesang für 77297 Opfer“, übertragen von Bettina Kaibach. Nachwort von Urs Heftrich.

Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 2000. 389 s. ISBN 3-421-05238-7.

ZAHRADNÍČEK, Jan

Vogelbeeren: Gedichte. [Jeřáby: básně.]

Deutsch-tschechische Ausgabe. Übertragung und Nachwort von Urs Heftrich.

Prag: Furth im Wald; Vitalis, [2001]. 80 s. (Bibliotheca Bohemica, Band 39.) ISBN 80-7253-063-1 (Prag); 3-934774-70-9 (Furth im Wald).

Ref.: *Prager Zeitung: Literaturbeilage zur Leipziger Buchmesse*. 15. 3. 2001, **10**(11), 14. ISSN 1211-6998; *Frankfurter Allgemeine Zeitung: Bilder und Zeiten*. 14. 7. 2001; *České slovo*. 24. 7. 2001, **93**(170): 11. ISSN 1211-6416; *Neue Zürcher Zeitung*. 26. 7. 2001.

HOLAN, Vladimír

Gesammelte Werke, Bd. 8: Epische Dichtungen, 3. Nacht mit Hamlet und andere Poeme. [Noc s Hamletem. Noc s Ofélií. Toskána.]

Deutsch-tschechische Ausgabe. Übertragen von Reiner Kunze und Franz Wurm. Hrsg. von Urs Heftrich und Michael Špirit. Kommentar von Michael Špirit. Nachwort von Urs Heftrich.

Köln: Mutabene, 2003. 238 s. ISBN 3-934041-02-7.

Ref.: *Passauer Pegasus*. 2004, **22**(2). ISSN 0724-0708; *Neue Zürcher Zeitung*. 17. 8. 2005; *Česká literatura*. 2009, **57**(2): 296–300. ISSN 0009-0468.

HOLAN, Vladimír

Gesammelte Werke, 1. Lyrik 1: 1932–1937: Das Wehen. Der Bogen. Stein, kommst du... [Vanutí. Oblouk. Kameni, přicházíš...]

Deutsch-tschechische Ausgabe. Übertragen von Urs Heftrich. Kommentar von Urs Heftrich und Michael Špirit. Nachwort von Urs Heftrich.

Köln: Mutabene, 2005. 356 s. ISBN 3-934041-05-1.
Ref.: *Rhein-Neckar-Zeitung*. 17.–18. 12. 2005; *Passauer Pegasus*. 2005, **23**(42–43). ISSN 0724-0708; *Neue Zürcher Zeitung*. 15.–16. 4. 2006; *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 19. 6. 2006; *Ostragehege*. 2006, **3**(43). ISSN 0947-1286; *Obrys – Kmen*. 2006, **12**(25): 4; *Česká literatura*. 2009, **57**(2): 296–300. ISSN 0009-0468.

WEIL, Jiří

Sechs Tiger in Basel: Erzählungen.

Ausgewählt von Urs Heftrich und Bettina Kaibach.
 Übersetzt und mit einem Nachwort von Bettina Kaibach.
 Kommentar von Michael Špirit.

[Lengwil-Oberhofen]: Libelle, 2008. 221 s. ISBN 978-3-905707-16-8.

Ref.: *Deutschlandradio Kultur*. 3. 12. 2007; *Lesart*. 2007, (4): 19; *Tagesspiegel*. 10. 2. 2008; *Basler Zeitung*. 7. 3. 2008; *SWR*. 1. 3. 2008, (2); *Analyse und Kritik*. 21. 3. 2008, (526); *Prager Zeitung*. 24. 4. 2008, **17**, příl. Literatur, 22. ISSN 1211-6998; *Rheinischer Merkur*. 3. 7. 2008; *Neue Zürcher Zeitung*. 2. 9. 2008; *Europäische Ideen*. 2009, (145); *Am Erker*. 2009, **32**(57); *Bohemia*. 2010, **50**(1).

HOLAN, Vladimír

Gesammelte Werke, 6. Lyrik 5: Wein. Angst. Schmerz.

[Vino. Strach. Bolest.]

Deutsch-tschechische Ausgabe. Übertragen von Viktoria Funk-Nešic in Zusammenarbeit mit Urs Heftrich.

Kommentar von Viktoria Funk-Nešic, Urs Heftrich und Michael Špirit. Nachwort von Viktoria Funk-Nešic.

Heidelberg: Universitätsverlag Winter, [2009]. 544 s. ISBN 978-3-8253-5522-7.

Ref.: *Česká literatura*. 2009, **57**(2): 296–300. ISSN 0009-0468; *Germanoslavica*. 2010, **21**(1–2): 237–239. ISSN 1210-9029; *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 29. 12. 2010; *Neue Zürcher Zeitung*. 8. 1. 2011.

HOLAN, Vladimír

Gesammelte Werke, 2. Lyrik 2: 1937–1954: Lärm-schatten; Ohne Titel; Mozartiana. [Záhřmotí. Bez ná-zvu. Mozartiana.]

Deutsch-tschechische Ausgabe. Übertragen von Urs Heftrich. Kommentar von Urs Heftrich und Michael Špirit. Nachwort von Urs Heftrich.

Heidelberg: Universitätsverlag Winter, [2012]. 451 s. ISBN 978-3-8253-5983-6.

Ref.: *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 5. 3. 2013; *Pra-ger Zeitung*. 7. 3. 2013. **22**(10): 5. ISSN 1211-6998; *Sudetenland*. 2013, **55**(2). ISSN 1211-6998.

HOLAN, Vladimír

Gesammelte Werke, 10. Lyrik 7. 1966–1967: Dem Asklepios einen Hahn. [Asklépiovi kohouta.]

Deutsch-tschechische Ausgabe. Übertragen von Věra Koubová, mit Beiträgen von Franz Wurm. Kommen-tar von Urs Heftrich und Michael Špirit. Nachwort von Urs Heftrich.

Heidelberg: Universitätsverlag Winter, [2015]. 445 s. ISBN 978-3-8253-6375-8.

Ref.: *Fixpoetry: Lesehefte*. 26. 5. 2015.

ČAPEK, Josef

Gedichte aus dem KZ. [Básně z koncentračního tábora.]

Deutsch-tschechische Ausgabe. Hrsg. von Urs Heftrich und Jiří Opelík. Aus dem Tschechischen von Urs Heftrich. Mit einem Nachwort von Jiří Opelík.

Wuppertal: Arco, 2015. 190 s. ISBN 978-3-938375-59-4. Dotisk vyšel [2016].

Ref.: *Prager Zeitung*. 15. 11. 2015, **24**(42): 4. ISSN 1211-6998; *Týden*. 27. 11. 2015, **22**. ISSN 1210-9940; *Katolický týdeník*. 2016, **46**(15): 9. ISSN 0862-5557; *Thüringer Allgemeine*. 1. 5. 2016; *Süddeutsche Zeitung: Kultur im Landkreis Dachau*. 22. 7. 2016; *Rhein-Neckar-Zeitung*. 11. 8. 2016; *Deutschlandfunk*. 22. 9. 2016; *Zpravodaj Společnosti bratří Čapků*. 2016, (54): 11–12. ISSN 1805-7527.

HOLAN, Vladimír

Gesammelte Werke, Lyrik 8. 1968–1971: Das Vorletzte. [Předposlední.]

Deutsch-tschechische Ausgabe. Übertragen von Věra Koubová. Kommentar von Urs Heftrich und Michael Špirit. Mit einem Nachwort von Urs Heftrich.

Heidelberg: Universitätsverlag Winter, [2018]. 621 s. ISBN 978-3-8253-6785-5.

Monografické studie

HEFTRICH, Urs

Otokar Březina: zur Rezeption Schopenhauers und Nietzsches im tschechischen Symbolismus.

Heidelberg: Winter, 1993. 502 s. (Beiträge zur slavischen Philologie, 2.) ISBN 3-8253-0119-2.

Ref.: *Germanistik*. 1994, **35**(2): 481–482; *Literární noviny*. 28. 7. 1994, **5**(30): 6; *Wiener Slavistisches Jahrbuch*. 1994, **40**: 181–183. ISSN 2224-8846; *Ricerche Slavistiche*. 1994, **41**: 319–320; *Germanic Notes and Reviews*. 1995, **26**(2):153. ISSN 0016-8882; *Filosofický časopis*. 1997, **45**(1): 155–163. ISSN 0015-1831; *The Slavonic and East European Review*. 1997, **75**(3): 522–527; *Anzeiger für Slavische Philologie*. 1997, **24**: 193–199. ISSN 0066-5282.

HEFTRICH, Urs

Nietzsche v Čechách.

Z něm. originálu přel. Věra Koubová.

Praha: Hynek, 1999. 91 s. (Punkt, sv. 5.) ISBN 80-86202-30-5.

[Soubor studií o vlivu Nietzscheho filozofie na O. Březinu, F. X. Šaldu, L. Klímu, kritika Nietzscheho od T. G. Masaryka a o překladateli F. V. Krejčím.]

Ref.: *Lidové noviny*. 7. 8. 1999, **12**(182): 20. ISSN 0862-5921; *Nové knihy*. 1999, **39**(31): 1 a 3. ISSN

0322-922X; *Respekt*. 1999, **10**(49): 21. ISSN 0862-6545; *Reflexe*. 2001, (22): 81–92.

HEFTRICH, Urs a Michael ŠPIRIT, eds.

Höhlen tief im Wörterbuch: Tschechische Lyrik der letzten Jahrzehnte.

Mit einem Nachwort von Urs Heftrich.

München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2006. 446 s. ISBN 3-421-05255-7.

Ref.: *Die Zeit*. 16. 11. 2006; *Prager Zeitung*. 21. 12. 2006, **15**(51–52): 27. ISSN 1211-6998; *Ostragehege*. 2006, **4**(44). ISSN 0947-1286; *Lichtung*. 2007, **20**(1).

HEFTRICH, Urs

Smutek na vedlejší koleji: nacistická genocida Romů v české literatuře.

1. vyd. Z něm. originálu přel. Petr Šourek.

Praha: *Revolver Revue*, 2009. 66 s., 17 s. obr. příl. ISBN 978-80-87037-20-1.

Ref.: *Česká literatura*, 2011, **59**(1), 108–109. ISSN 0009-0468.

HEFTRICH, Urs, Robert JACOBS, Bettina KAIBACH, Karoline THAIDIGSMANN, eds.

Images of rupture between East and West: the perception of Auschwitz and Hiroshima in Eastern European arts and media.

Heidelberg: Universitätsverlag Winter, [2016]. 547 s. ISBN 978-3-8253-6548-6.

HEFTRICH, Urs

Karel Čapeks Auseinandersetzung mit Henri Bergson.
Zeitschrift für slavische Philologie. 1990, roč. 50, č. 2,
s. 354–387. ISSN 0232-3710.

HEFTRICH, Urs

Otokar Březina und seine Auseinandersetzung mit Ni-
etzsches Philosophie.
*Mesotes: Zeitschrift für philosophischen Ost-West-
Dialog*. 1992, roč. 4, s. 450–465. ISSN 1017-8279.

HEFTRICH, Urs

Die Fülle des Leeren I: zu Schweigen und Stille in der
modernen Poesie.
Litteraria Pragensia. 1994, roč. 7, č. 4, s. 1–17. ISSN
0862-8424.

HEFTRICH, Urs

Zur Originalität verdammt: Tschechische katholische
Autoren im 20. Jahrhundert: Durych, Deml, Čep, Za-
hradníček.
*Literaturwissenschaftliches Jahrbuch der Görres-
Gesellschaft*. 1994, Neue Folge 35, s. 321–342. ISSN
0075-997X.

HEFTRICH, Urs

[Recenze o] Lexikon české literatury. Díl 2. Praha 1993. *Zeitschrift für slavische Philologie*. 1994, roč. 54, č. 2, s. 441–446. ISSN 0232-3710.

HEFTRICH, Urs

Otokar Březina's Gedicht „Mit dem Tode sprechen die Schläfer“ – Versuch einer Rehabilitation.

In: *Otokar Březina a současnost*. Třebíč: FiBox, 1996, s. 81–94. ISBN 80-85571-08-0.

HEFTRICH, Urs

Jak se interpretuje klavírem: (T. G. Masaryk a F. Nietzsche).

In: *Světová literárněvědná bohemistika. 2, Úvahy a studie o české literatuře*.

Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 1996, s. 586–591. ISBN 80-85778-16-5.

Ref.: *Masarykův sborník, 10. 1996–1998*. Praha: Masarykův ústav AV ČR, 2000, s. 421–422. ISBN 80-902659-8-7.

HEFTRICH, Urs

František Xaver Šaldas „vernichtende und errichtende Kritik“ – eine Lektion für Literaturwissenschaftler?

Zeitschrift für slavische Philologie. 1997, roč. 56, č. 2, s. 334–359. ISSN 0232-3710.

HEFTRICH, Urs

Ecce deus aneb Jak se staneme, čím nejsme: Ladislav Klíma a Friedrich Nietzsche.

Kritický sborník. 1998, roč. 17, č. 2–3, s. 52–71. ISSN 0862-819X.

HEFTRICH, Urs

Šaldova kritika bořivá a tvořivá – lekce literárním vědcům?

Kritický sborník. 1998, roč. 17, č. 2–3, s. 7–19. ISSN 0862-819X.

HEFTRICH, Urs

The Early Czech Nietzsche Reception: T. G. Masaryk, O. Březina, F. X. Šalda. Translated by H. Steilberg.

In: FREIFELD, Alice, Peter BERGMANN a Bernice Glatzer ROSENTHAL, eds. *East Europa Reads Nietzsche*. New York: Columbia University Press, 1998, s. 107–143.

HEFTRICH, Urs

Warum ich so weise bin: der tschechische Dichterphilosoph Ladislav Klíma und Nietzsche.

In: *Literaturwissenschaftliches Jahrbuch der Görres-Gesellschaft*. 1998, Neue Folge 39, s. 139–163. ISSN 0075-997X.

Ref.: *Frankfurter Allgemeine Zeitung. Geisteswissenschaften*, 6. 1. 1999.

HEFTRICH, Urs

Der Unstern als Leitstern: Jiří Weils Werk über den Holocaust.

In: WEIL, Jiří. *Das Leben mit dem Stern*. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 2000, s. 360–386. ISBN 3-421-05238-7.

Ref.: *Die Zeit*. 6. 7. 2000; *Neue Zürcher Zeitung*. 7. 8. 2000; *Der Tagesspiegel*. 10. 12. 2000; *Europäische Ideen*. 2000, (122); *Berliner Lese-Zeichen*. 2000, 8(12). ISSN 0945-0106; *Berliner Morgenpost*. 6. 8. 2000; *Dresdner Neueste Nachrichten*. 8. 8. 2000; *Österreichische Ost-Hefte*. 2001, 43(1–2); *Passauer Pegasus*. 2001, 19(37). ISSN 0724-0708; *Stuttgarter Zeitung*. 16. 3. 2001; *Kommune: Forum für Politik, Ökonomie, Kultur*. 2001(Juli). ISSN 0723-7669.

HEFTRICH, Urs

Weilův Źivot s hvězdou a evropská literární tradice.

In: *Česká literatura na konci tisíciletí: příspěvky z 2. kongresu světové literárněvědné bohemistiky: Praha, 3.–8. července 2000*. Sv. 2. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001, s. 525–534. (Edice K, sv. 7.) ISBN 80-85778-30-0.

HEFTRICH, Urs

„Der gerupften Vögel Sang klingt nicht wie Geigen“: die nationalsozialistische Bedrohung im Spiegel des tschechischen Gedichts.

In: HEFTRICH, Urs, Frank GRÜNER a Heinz-Dietrich LÖWE, eds. *Zerstörer des Schweigens: Formen künstlerischer Erinnerung an die nationalsozialistische Rasen- und Vernichtungspolitik in Osteuropa*. Köln: Böhlau, 2006, s. 207–226. ISBN 3-412-36105-4.

HEFTRICH, Urs

Poznámky k Blažíčkově interpretaci Noci s Hamletem.
In: FÄRBER, Vratislav, ed. *Hodnoty a hranice: svět v české literatuře, česká literatura ve světě: sborník příspěvků z 3. kongresu světové literárněvědné bohemistiky, Praha 28. 6. – 3. 7. 2005. Sv. 2. Vladimír Holan a jeho souputníci*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2006, s. 196–201. (Edice K, sv. 12.) ISBN 80-85778-52-1.

HEFTRICH, Urs

Poznámky k Blažíčkově interpretaci Noci s Hamletem: (Holanův dialog se Shakespearem).
Přel. Michael Špirit.
Revolver Revue. 2006, č. 63, s. 255–261. ISSN 1210-2881.

HEFTRICH, Urs

Tschechische Sonette im 20. Jahrhundert.
In: KUTZMUTZ, Olaf a Adrian La SALVIA, eds. *Halbe Sachen: Wolfenbütteler Akademie-Texte*. 2006, **24**: 174–186.

HEFTRICH, Urs

Trauer auf Umwegen: der nationalsozialistische Genozid an den Roma im Kontext der tschechischen Literatur.

In: HEFTRICH, Urs a kol., eds. *Der nationalsozialistische Genozid an den Roma Osteuropas – Geschichte und künstlerische Verarbeitung*. Köln: Böhlau, 2008, s. 217–244. ISBN 978-3-4123-20181-4.

HEFTRICH, Urs

Laudatio auf Marie Štastná.

Ostragehege: die literarische Arena. 2010, roč. 4, č. 60, s. 32–33. ISSN 0947-1286.

HEFTRICH, Urs

Böse Götter: zur Theologie der Bosheit bei Osip Mandel'stam, Vladimír Holan & Zbigniew Herbert.

In: KAPP, Volker a D. SCHOLL, eds. *Literatur und Moral*. Berlin: Duncker & Humblot, 2011, s. 487–516. ISBN 978-3-428-13660-5.

HEFTRICH, Urs

Mozart jako identifikační figura Vladimíra Holana.

In: JUNGMANNOVÁ, Lenka, ed. *Česká literatura rozhraní a okraje*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2011, s. 245–253. ISBN 978-80-85778-71-7.

HEFTRICH, Urs

Kleine Tode: der tschechische Lyriker Zbyněk Hejda.
Akzente. 2012, č. 2, s. 144–147.

HEFTRICH, Urs

Zlí bohové: Vladimír Holan a teologie zlomyslnosti.
In: VOJTĚCH, Daniel, ed. *Klubko Ariadnino*. Praha:
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014, s. 56–67.
(Trivium, sv. 6) ISBN 978-80-7308-514-8.

Ref.: *Zprávy Společnosti bratří Čapků*. 2015, (119):
5–6. ISSN 1805-7527; *Prager Zeitung*. 15. 10. 2015.
ISSN 1211-6998.

HEFTRICH, Urs

Hiroshima in Czech Press and Poetry.
In: HEFTRICH, Urs, Robert JACOBS, Bettina KAI-
BACH, Karoline THAIDIGSMANN, eds.
*Images of rupture between East and West: the per-
ception of Auschwitz and Hiroshima in Eastern Eu-
ropean arts and media*.

Heidelberg: Universitätsverlag Winter, 2016, s. 327–
–348. ISBN 978-3-8253-6548-6.

HEFTRICH, Urs

Vladimír Holan bei Mozarts Begräbnis.
In: FELDER, Ekkehard a Ludger LIEB, eds. *Texte: Seit
1386: Gedichte – Kurzprosa – Sprachdaten*. Heidel-
berg: Universitätsverlag Winter, 2016, s. 373–378.

HEFTRICH, Urs

„Welche Kraft und dunkel glühende Farbigkeit!“: Erinnerung an den tschechischen Dichter Jaroslav Durych. *Neue Zürcher Zeitung: Literatur und Kunst*. 29. 4. 1988.

HEFTRICH, Urs

Die Kunst, Schwieriges einfach zu sagen: zum 50. Todestag von Karel Čapek. *Neue Zürcher Zeitung*. 23. 12. 1988.

HEFTRICH, Urs

Der Tod heißt Engelchen: der slowakische Schriftsteller Ladislav Mňačko wird siebzig. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 28. 1. 1989.

HEFTRICH, Urs

Čapek a Bergson. Přel. Růžena Grebeníčková. *Kmen: týdeník českých spisovatelů*. 11. 1. 1990, č. 2, s. 10–11.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] SKÁCEL, Jan. Fährgeld für Charon: Gedichte. Gifkendorf 1990. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 10. 4. 1990.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] ČAPEK, Karel. Das Absolutum oder Die Gottesfabrik. Frankfurt am Main 1990. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 19. 6. 1990.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] HRABAL, Bohumil. Die Zauberflöte. 2. Aufl. Frankfurt am Main 1990. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 1. 8. 1990.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] Tschechische Erzähler des 19. und 20. Jahrhunderts. Zürich 1990. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 25. 8. 1990.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] ČAPEK, Karel. Gespräche mit Masaryk. Mindelheim 1990. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 2. 10. 1990.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] HRABAL, Bohumil. Schneeglöckchenfeste: Erzählungen. Berlin 1990. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 18. 2. 1991.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] HOLUB, Miroslav. Vom Ursprung der Dinge: Gedichte. München 1991. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 25. 3. 1991.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] KLÍMA, Ivan. Liebe und Müll: Roman. München 1991. *Frankfurter Allgemeine Zeitung: Literatur*. 8. 10. 1991.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] SKÁČEL, Jan. Ein Wind mit namen Jaromír und andere Gedichte. Salzburg; Wien 1991. *Frankfurter Allgemeine Zeitung: Bilder und Zeiten*. 7. 3. 1992.

HEFTRICH, Urs

Nesmiřitelný: (Babelův deník z rusko-polské války). Úryvek z deníku a stať U. Heftricha přel. Michaela Jacobsenová. *Literární noviny*. 11. 6. 1992, 3(23): 12.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] BLAŽÍČEK, Přemysl. Haškův Švejek. Praha 1991. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 16. 7. 1992.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] HRABAL, Bohumil. Die Karze Autitschko: Erzählung. Frankfurt am Main 1992. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 19. 8. 1992.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] HODROVÁ, Daniela. Cittá dolente – Das Wolschaner Reich: Totenroman. Zürich 1992. *Frankfurter Allgemeine Zeitung: Literatur*. 17. 11. 1992.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] SEIFERT, Jaroslav. Alle Schönheiten der Welt: Geschichten und Erinnerungen. Berlin 1992. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 4. 2. 1993.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] WEIL, Jiří. Moskau – die Grenze: Roman. Berlin; Weimar 1992; WEIL, Jiří. Mendelssohn auf dem Dach: Roman. Berlin 1992. *Frankfurter Allgemeine Zeitung: Bilder und Zeiten*. 5. 6. 1993.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] SKÁČEL, Jan. Das elfte weiße Pferd. Wien 1993. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 7. 4. 1994.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] NEZDAŘIL, L. a P. DEMETZ, eds. Der Herrgott schuldet mir ein Mädchen: Tschechische Lyrik des 20. Jahrhunderts. München 1994. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 11. 4. 1995.

HEFTRICH, Urs

Vögel am Lehmfirmament: der mährische Dichter Jan Zahradníček. *Neue Zürcher Zeitung: Literatur und Kunst*. 26.–27. 2. 2000.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] KRATOCHVIL, Jiří. Unsterbliche Geschichte

oder Das Leben der Sonja Trotzki-Sammler oder Karneval: Roman. Zürich 2000. *Neue Zürcher Zeitung*. 13. 7. 2000.

HEFTRICH, Urs

Die längste Nacht im Wortjahr: zum 100. Geburtstag des Prager Dichters Vladimír Holan. *Neue Zürcher Zeitung*. 16. 9. 2005.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] Lexikon české literatury. Praha 1985–2008. *Neue Zürcher Zeitung*. 8. 12. 2008.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] VACULÍK, Ludvík. Die Meerschweinchen: Roman. Zürich 2011. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 6. 2. 2012.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] BOLTON, Jonathan. Worlds of Dissent. Charter 77, The Plastic People of the Universe, and Czech Culture under Communism. Cambridge, MA & London 2012. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 26. 4. 2012.

HEFTRICH, Urs

[Zpráva o] VANČURA, Vladislav. Felder und Schlachtfelder. Roman. Wuppertal 2017. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 18. 11. 2017.

Knižně vydaná díla (řazeno chronologicky)

ZAHRADNÍČEK, Jan. *Vogelbeeren: Gedichte*. [Jeřáby: básně]

Übertragung und Nachwort von Urs Heftrich.

Prag: Furth im Wald; Vitalis, [2001]. 80 s. (Bibliotheca Bohemica, Band 39.) ISBN 80-7253-063-1 (Prag); 3-934774-70-9 (Furth im Wald).

HOLAN, Vladimír. *Gesammelte Werke, 1. Lyrik 1: 1932–1937: Das Wehen. Der Bogen. Stein, kommst du...* [Vanutí. Oblouk. Kameni, přicházíš...]

1. Aufl. Übertragen von Urs Heftrich. Kommentar von Urs Heftrich und Michael Špirit. Nachwort von Urs Heftrich.

Köln: Mutabene, 2005. 356 s. ISBN 3-934041-05-1.

HEFTRICH, Urs a Michael ŠPIRIT, eds.

Höhlen tief im Wörterbuch: Tschechische Lyrik der letzten Jahrzehnte.

Mit einem Nachwort von Urs Heftrich.

Stuttgart; München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2006. 446 s. (Tschechische Bibliothek.) ISBN 3-421-05255-7.

U. Heftrich přeložil: Ivan BLATNÝ. September. Am Flussufer schlummern die Kürbisse.../ Lied des Ermüdeten; Hanuš BONN. Gespaltene Zeit; Simonetta

BUONACCINI. Geheimnis fremder Abkunft III; Josef ČAPEK. Vor der grossen Reise; Miroslav ČERVENKA. Er lauschte; Bohdan CHLÍBEC. Winterdämmerung; Ladislav DVOŘÁK. Schwesterlein Tod; Viola FISCHEROVÁ. Ein Dach aus deinen Fingern.../ Ein Tag wie ein Geschenk...; Jiří GRUŠA. Von grosser Pestilenz; František HALAS. Wenn die Bombe birst...; Zbyněk HEJDA. Variation auf Gellner III; Josef HIRŠAL. Die Mauer; Vladimír HOLAN. Spaziergang im Park / Heut / Böhmen, Anno Domini 1969 / 1974; Josef HORA. Das Fenster / Luna; Václav HRABĚ. Noch so ein Wintersonett / Sternsingerlied; Ivan M. JIROUS. Man kann schlecht Elegien schreiben... / Wie lang noch Herr ertrag ich es...; Petr KABEŠ. an christi stelle wandelt über den see... / dunklere stellen an der scheid der schatten... / die warnung kam pünktlich wie legendäre...; Jiří KO-LÁŘ. Zwei Uhr nachmittags / Abend / Mitternacht, und Schlaf - / Mich kriegen sie schnell klein... / 27. Oktober 1950. Freitag; Jaroslav KOLMAN CASSIUS. Noch Frühling; J. H. KRCHOVSKÝ. Will ich ohne Spur verschwinden...; Oldřich MIKULÁŠEK. Die Liebenden / Nach der Schlacht / Dorfbegräbnis; Jiří ORTEN. Das leere Glas / Was mir der Kanari sagte / Was ich dem Kanari erwiderte / Feuchtes Gedicht / Nächtliches 2 / Vor uns flieht alles und entspringt...; Josef PALIVEC. Wer hat mir lästerlich bis an das Herz gefasst...; Jiří PIŠTORA. Danach; Jiří RULF. Morgenlied; Jiří ŠOTOLA. Frühling im Restaurant; Pavel ŠRUT. Mein schlimmes

liebchen erzählt vom spiegel des sees... / Familie Novák; Andrej STANKOVIČ. Wahrheit hat nie schön getan...; Jiří TOMÁŠEK. Gefrorene Erdschollen riffeln die Wege...; Josef TOPOL. Goldenes Zeitalter; Richard WEINER. Den Namen! – Deinen wahrhaften Namen, du... / Woher? – Aus den Gletschern. – Woher? – Aus der Schlucht...; Oldřich WENZL. Abend / Unglücklich / Die Hoffnungslosigkeit lernte ich kennen...; Jan ZÁBRANA. Die jungen Ovide nehmen Abschied / Die Dämonen / Dämmerung am Hang über Radotín; Jaromír ZELENKA. Nupaky.

HOLAN, Vladimír. *Gesammelte Werke, Lyrik 2: 1937–1954: Lärmschatten; Ohne Titel; Mozartiana*. [Záhřmotí. Bez názvu. Mozartiana.]

Übertragen von Urs Heftrich: Kommentar von Urs Heftrich und Michael Špirit: mit einem Nachwort von Urs Heftrich.

Heidelberg: Universitätsverlag Winter, [2012]. 451 s. ISBN 978-3-8253-5983-6.

ČAPEK, Josef. *Gedichte aus dem KZ*. [Básně z koncentračního tábora.]

Hrsg. von Urs Heftrich und Jiří Opelík. Aus dem Tschechischen von Urs Heftrich. Mit einem Nachwort von Jiří Opelík.

Wuppertal: Arco, 2015. 190 s. (Bibliothek der Böhmisches Länder, Band 10.) ISBN 978-3-938375-59-4.

*Jednotlivé básně a články ve sbornících, časopisech
a novinách*

ZAHRADNÍČEK, Jan. Vor dem Sturm. *Neue Zürcher Zeitung: Literatur und Kunst*. 7. 7. 1989.

HOLAN, Vladimír. Entgegen. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 25. 11. 1989.

OPELÍK, Jiří. Grüss Gott, meine Herren! Zum hundersten Geburtstag von Karel Čapek. *Frankfurter Allgemeine Zeitung: Bilder und Zeiten*. 13. 1. 1990.

ZAHRADNÍČEK, Jan. Schritte. *Neue Zürcher Zeitung: Literatur und Kunst*. 3.–4. 3. 1990.

ZAHRADNÍČEK, Jan. Hölderlin; Vor dem Sturm; An die Bäume. *Neue Zürcher Zeitung: Literatur und Kunst*. 22.–23. 9. 1990.

ZAHRADNÍČEK, Jan. Hölderlin; BŘEZINA, Otokar. Stummen Mundes Regung; Stimmung. *Neue Zürcher Zeitung: Literatur und Kunst*. 23.–24. 2. 1991.

OPELÍK, Jiří. Mähren, Mitteleuropa, Paneuropa: zur Situation tschechischer Literaturzeitschriften nach dem Ende der Unterdrückung. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 16. 5. 1991.

OPELÍK, Jiří. Jan Skáčels Kampf mit dem Engel. Porträt eines mährischen Dichters. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 7. 2. 1992.

HOLAN, Vladimír. Doch... *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 20. 10. 1993.

HOLAN, Vladimír. Perle. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 23. 10. 1993.

HOLAN, Vladimír. Erwachen. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 6. 11. 1993.

ZAHRADNÍČEK, Jan. Spiele; Schritte; Ringelnatter. *Ostragehege: das Kultur-Journal aus Sachsen*. 1995, 1(2): 46–47. ISSN 0947-1286.

MENZEL, Jiří. Mitleid mit dem Helden: keine faulen Kompromisse in Andrzej Wajdas „Asche und Diamant“. In: LUEKEN, Verena, ed. *Kinoerzählungen*. München; Wien: Carl Hansen, 1995, s. 80–86.

ORTEN, Jiří. Poetik. *Neue Zürcher Zeitung*. 12. 8. 1998.

REYNEK, Bohuslav. Netze. *Neue Zürcher Zeitung*. 1. 9. 1998.

BLATNÝ, Ivan. Zentralfriedhof. Du gehst ins Offene... *Neue Zürcher Zeitung*. 18. 9. 1998.

HOLAN, Vladimír. Perdita. *Neue Zürcher Zeitung*. 5. 8. 1999.

SKÁCEL, Jan. Totenschau. *Neue Zürcher Zeitung*. 12. 8. 1999.

HOLAN, Vladimír. O komm und lüge... *Neue Zürcher Zeitung: Literatur und Kunst*. 4.-5. 12. 1999.

HOLAN, Vladimír. Jüngling im Meerbad. *Neue Zürcher Zeitung*. 17. 2. 2000.

HOLAN, Vladimír. Wind. *Neue Zürcher Zeitung: Literatur und Kunst*. 26.-27. 2. 2000.

HOLAN, Vladimír. Frühjahrsgebet. *Neue Zürcher Zeitung: Literatur und Kunst*. 25.-26. 3. 2000.

HOLAN, Vladimír. Nachtblumen. *Neue Zürcher Zeitung*. 20.-21. 4. 2002.

HOLAN, Vladimír. Liebeslied. *Die Zeit: Literatur Kaleidoskop*. 15. 9. 2005, (38).

HOLAN, Vladimír. Die vierte Strophe nur... *Neue Zürcher Zeitung*. 10. 9. 2005.

HOLAN, Vladimír. Das Unglück. *Neue Zürcher Zeitung*. 26. 11. 2005.

HLAVÁČEK, Karel. Es spielte jemand lang Oboe, schon so lang. In: KUNDERA, Ludvík a Eduard SCHREIBER, eds. *Süss ist es zu leben: Tschechische Dichtung von den Anfängen bis 1920*. München: Deutsche Verlags-Anstalt, 2006, s. 312. ISBN 3-421-05262-9.

HOLAN, Vladimír. Über der einschlummernden Geliebten. *Neue Zürcher Zeitung*. 30. 11. 2006.

HOLAN, Vladimír. Zwei Zyklen (Das Mädchen; Aus der Kindheit). *Ostragehege: die literarische Arena*. 2011, (1/61), 11–14. ISSN 0947-1286.

FISCHEROVÁ, Viola. Stille Wasser... (spolupřel. Bettina Kaibach). *Neue Zürcher Zeitung*. 5. 3. 2011.

ORTEN, Jiří. Sonett; Schwarzes Bild; Zwei Prosafragmente. *Ostragehege: die literarische Arena*. 2011, (4/64), 28–29. ISSN 0947-1286.

HEJDA, Zbyněk. Zehn Gedichte. *Akzente*. 2012, (2), 138–143.

HOLAN, Vladimír. Glatteis. *Neue Zürcher Zeitung*. 20. 12. 2012.

ČAPEK, Josef. Vor der grossen Reise. *Neue Zürcher Zeitung*. 4. 4. 2015.

HRUŠKA, Petr. Verwittertes Relief. *Neue Zürcher Zeitung*. 12. 1. 2016.

KRCHOVSKÝ, J. H. Will ich ohne Spur verschwinden... / Alle sind hungrige, tückische Zecken... / Wie's nach dem Tod wird? – Dir ziemlich schwer... / Labyrinth, ins Nirgends führend... www.lyrikline.org/de/gedichte (2016).

HRUŠKA, Petr. Ringsumher Ostrava / Kacheln / Ein Weilchen für den Fisch / Juli – Ein grüner Pullover / Die Tür / Die Kammer / Vor dem Bad / Alles spricht dafür / Nach dem Unglück / Ein Mordsthunfisch / Und ich sah... / Die Meise / Junge! (Junge!...; Heute am Fluss...; Ich bereitete...) / Der Stiefel / Das Bellen / Der Schweiger. Přel. pro Goethe Institut Praha, 2016. (V tisku.)

ORTEN, Jiří. Weisses Bild; BIEBL, Konstantin. Auf einem Schiff für Kaffee und Tee. *Ostragehege: die literarische Arena*. 2017, roč. 4, č. 86, s. 34. ISSN 0947-1286.

HANUS, Ondřej. Szenen. (12 básní z knihy *Výjevy* – č. 1, 5, 6, 9, 10, 20, 24, 29, 31, 34, 37, 40.) Přel. pro Goethe Institut Praha, 2017. (V tisku.)

Heftrich und Holan. Ein Autor, ein Übersetzer und ein lyrischer Kosmos; otázky kladl Martin Mutschler.

<http://transstar-europa.com/urs-heftrich/> (2014)

O překladu básní Josefa Čapka do němčiny: rozhovor s Ursem Heftrichem, otázky kladl Pavel Vespalec.

Zpravodaj Společnosti bratří Čapků. 2016, č. 54, s. 7–9. ISSN 1805-7527.

Básníků jako Holan je málo / Urs Heftrich; rozmlouval Radim Kopáč.

Lidové noviny. 28. červenec 2017, roč. 30, č. 173, s. 9. ISSN 0862-5921.

Jmenný rejstřík

- Achmatova, Anna Andrejevna (1889–1966) 19, 20
Annenskij, Innokentij Fedorovič (1855–1909) 23
Babel, Isaak Ěmmanuilovič (1894–1941) 18, 50
Bauer, Michal (1966–) 5
Bergmann, Peter (1956–) 43
Bergson, Henri (1859–1941) 41, 48
Biebl, Konstantin (1898–1951) 60
Blatný, Ivan (1919–1990) 53, 57
Blažíček, Přemysl (1932–2002) 20, 45, 50
Bolton, Jonathan (1968–) 17, 52
Bonn, Hanuš (1913–1941) 53
Brodskij, Josif Aleksandrovič (1940–1996) 18
Bruin, Edgar de (1958–) 5
Březina, Otokar (1868–1929) 32, 33, 39, 41–43
Bunin, Ivan Aleksejevič (1870–1953) 18
Buonaccini, Simonetta (1893–1935) 54
Cvatajevová, Marina (1892–1941) 17, 18, 20
Czibor-Piotrowski, Andrzej (1931–2014) 5
Čapek, Josef (1887–1945) 8, 11, 32, 38, 54, 55, 59, 61
Čapek, Karel (1890–1938) 8, 11, 41, 48, 49, 56
Čep, Jan (1902–1974) 11, 33, 34, 41
Červenka, Miroslav (1932–2005) 54
Dante, Alighieri (1265–1321) 19
Demetz, Hana (1928–1993) 34
Demetz, Petr (1922–) 34, 51
Deml, Jakub (1878–1961) 41
Diviš, Ivan (1924–1999) 12
Dostojevský, Fedor Michajlovič (1821–1881) 20
Dudi, Ralph 29
Durych, Jaroslav (1886–1962) 41, 48

- Dvořák, Ladislav (1920–1983) 12, 54
Färber, Vratislav (1952–) 45
Felder, Ekkehard (1964–) 47
Fischerová, Viola (1935–2010) 54, 59
Freifeld, Alice 43
Funk-Nešić, Viktoria (1979–) 36
Gogol, Nikolaj Vasil'jevič (1809–1852) 11, 20
Gorkij, Maksim (1868–1936) 20
Grebničková, Růžena (1925–1997) 48
Grüner, Frank (1968–) 45
Gruša, Jiří (1938–2011) 54
Gumiljov, Lev Nikolajevič (1912–1992) 19
Halas, František (1901–1949) 54
Hanus, Undřej (1987–) 60
Hašek, Jaroslav (1883–1923) 50
Heftrich, Urs (1961–) 3, 7, 10–15, 32–61
Hejda, Zbyněk (1930–2013) 12, 47, 54, 59
Herbert, Zbigniew (1924–1998) 46
Heydrich, Reinhard (1904–1942) 21
Hiršal, Josef (1920–2003) 54
Hlaváček, Karel (1874–1898) 59
Hodrová, Daniela (1946–) 50
Holan, Vladimír (1905–1980) 11–13, 15, 23, 33, 35–38, 45–47, 52–59, 61
Holub, Miroslav (1923–1998) 49
Hora, Josef (1891–1945) 54
Hrabal, Bohumil (1914–1997) 49, 50
Hrabě, Václav (1940–1965) 54
Hruška, Petr (1964–) 60
Chagall, Marc (1887–1985) 20
Chlíbač, Bohdan (1963–) 54
Jacobs, Robert (1960–) 40, 47
Jacobsenová, Michaela (1947–) 50

- Jevtušenko, Jevgenij Aleksandrovič (1933–2017) 18, 20
Jirous, Ivan Martin (1944–2011) 12, 54
Jungmannová, Lenka (1967–) 46
Just, Gustav (1921–2011) 34
Kabeš, Petr (1941–2005) 12, 54
Kaibach, Bettina (1963–) 33, 34, 36, 40, 47
Kapp, Volker (1940–) 46
Klíma, Ivan (1931–) 50
Klíma, Ladislav (1878–1928) 11, 39, 43
Kolář, Jiří (1914–2002) 12, 54
Kolman Cassius, Jaroslav (1883–1951) 54
Kopáč, Radim (1976–) 61
Koubová, Věra (1953–) 37–39
Kratochvil, Jiří (1940–) 51
Krejčí, František Václav (1867–1941) 39
Krchovský, J. H. (1960–) 12, 54, 60
Kubíček, Tomáš (1966–) 5
Kundera, Ludvík (1920–2010) 59
Kunze, Reiner (1933–) 5, 35
Kutzmutz, Olaf (1965–) 45
Lermontov, Michail Jurjevič (1814–1841) 21, 26, 29
Lieb, Ludger (1967–) 47
Löwe, Heinz-Dietrich (1944–) 45
Lueken, Verena (1955–) 57
Malevič, Oleg Michajlovič (1928–2013) 5, 15
Mandělštam, Naděžda Jakovlevna (1879–1944) 18
Mandělštam, Osip Ěmil'jevič (1891–1938) 11, 15–30, 46
Mann, Thomas (1875–1955) 11
Masaryk, Tomáš Garrique (1850–1937) 33, 39, 42, 43
Maximov, Vladimir Jemel'janovič (1932–1995) 18
Menzel, Jiří (1938–) 57
Mikulášek, Oldřich (1910–1985) 12, 54
Mňačko, Ladislav (1919–1994) 48

- Mozart, Wolfgang Amadeus (1756–1791) 46, 47
Mutschler, Martin (1986–) 61
Nezdařil, Ladislav (1922–1999) 51
Nietzsche, Friedrich Wilhelm (1844–1900) 11, 30, 32, 33, 39, 42, 43
Opelík, Jiří (1930–) 38, 55–57
Orten, Jiří (1919–1941) 12, 54, 57, 59, 60
Palivec, Josef (1886–1975) 54
Papoušek, Vladimír (1957–) 5
Pasternak, Boris Leonidovič (1890–1860) 17, 18, 20
Petrarca, Francesco (1304–1374) 22, 23
Pištora, Jiří (1932–1970) 54
Platonov, Andrej Platonovič (1899–1951) 17
Puškin, Aleksandr Sergejevič (1799–1837) 20, 23
Reynek, Bohuslav (1892–1971) 57
Rosenthal, Bernice Glatzer (1938–) 43
Roth, Susanna (1950–1997) 5, 9
Rothmeier, Christa (1948–) 5
Rulf, Jiří (1947–2007) 54
Salvia, Adrian La (1966–) 45
Seifert, Jaroslav (1901–1986) 51
Shakespeare, William (1564–1616) 23, 45
Scholl, Dorothea 46
Schopenhauer, Arthur (1788–1860) 32, 39
Schreiber, Eduard (1939–) 59
Skácel, Jan (1922–1989) 48, 50, 51, 57, 58
Solženicyn, Aleksandr Isajevič (1918–2008) 18
Stankovič, Andrej (1940–2001) 12, 55
Steilberg, Hays Alan (1964–) 43
Šalda, František Xaver (1867–1937) 11, 33, 39, 42, 43
Šotola, Jiří (1924–1989) 54
Šourek, Petr (1974–) 40
Špirit, Michael (1965–) 14, 32, 35–38, 40, 45, 53, 55
Šrut, Pavel (1940–) 54

- Šťastná, Marie (1981–) 46
Thaidigsmann, Karoline (1976–) 40, 47
Tomášek, Jiří (1951–) 55
Topol, Josef (1935–2015) 12, 55
Vaculík, Ludvík (1926–2015) 52
Vančura, Vladislav (1891–1942) 52
Vespalec, Pavel 61
Vojtěch, Daniel (1971–) 47
Vörös, István (1964–) 5
Voznesenskij, Andrej Andrejevič (1933–2010) 18
Waida, Andzej (1926–2016) 57
Weil, Jiří (1900–1959) 11, 33, 34, 36, 44, 51
Weiner, Richard (1884–1937) 55
Wenzl, Oldřich (1921–1969) 55
Wurm, Franz (1926–2010) 35, 37
Zábrana, Jan (1931–1984) 12, 15–25, 29–31, 55
Zahradníček, Jan (1905–1960) 11, 32, 34, 41, 51, 53, 56, 57
Zelenka, Jaromír (1946–) 55
Žárská, Monika (1958–) 31

Obsah

Premia Bohemica	5
Urs Heftrich (profesní životopis)	7
Laudatio pro Urse Heftricha	10
Překládání jako útěcha a inspirace: Jan Zábřana a Osip Mandelštam	15
Bohemika v tvorbě Urse Heftricha	32
Jmenný rejstřík	62

Urs Heftrich

Odborný redaktor prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

Jazyková redakce Zdena Wiendlová

Autoři textů doc. Mgr. Michael Špirit, Ph.D., prof. Dr. Urs Heftrich,
prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

Bibliografie doc. PhDr. Jaromír Kubíček, CSc.

Fotografie s. 2 Věra Koubová, s. 7 Bettina Kaibach

Obálka a grafická úprava Lucie a Ivan Mrázovi

Vydala Moravská zemská knihovna v Brně

Tisk HART PRESS, spol. s r. o.

1. vydání

ISBN 978-80-7051-244-9